

JULHÄLSNING

Av ordföranden i Kommittén för estlandssvenskarna riksantikvarie Sigurd Curman.

Då estlandssvenskarna nu bereda sig att fira julens högtid känns det säkert nog så underligt för de flesta av dem, ty det är första gången de fira jul borta från de gamla kära hem, som de troligen för alltid lämnat därborta på andra sidan Östersjön. Visserligen behöva de ej fira sin julhögtid i helt främmande land, såsom så många andra nödgas göra i dessa tider, ty estlandssvenskarna ha ju kommit hem till sin stams gamla moderland, vars språk de tala, och vars seder och bruk de känna. Men knappast någon annan av årets högtider är i så hög grad en de gamla traditionernas högtid som just julen för oss svenskar. Då vilja vi gärna att allting skall vara sig likt såsom vi minnas det från barndomens dagar och såsom vi vet att det varit i fars och farfars tid. Det är en släktens samlande högtid, då de eljest spridda medlemmarna gärna söka sig samman kring släktens äldsta och yngsta. Så har det varit hos Eder och så har det varit hos oss.

Denna gång blir dock helt visst julen för många av Eder, ja, kanske för de flesta, helt annorlunda. Ännu har Ni inte hunnit att rotas i det nya hemlandet, ännu äro många familjer splittrade på olika håll och ännu finns det många, som inte hunnit lämna förläggningarna. Många komma helt visst att sakna julgudstjänsten i den gamla ärevärdiga kyrkan där borta i hemsocknen och julmåltiden vid det stora bordet i den egna stugan. Vemodiga tankar komma säkerligen att fylla Edra sinnen, då julaftonen kommer och Ni se julljusen tändas i de svenska hemmen runt omkring Eder. Vi förstå Er så innerligt väl och hysa den varmaste medkänsla för Er.

Men, kära estlandssvenska vänner, låt inte dessa vemodiga tankar, hur naturliga de än må vara, bli de förhärskande vid denna julhelg. Kom ihåg, att julen också utgör vändpunkten mellan mörker och ljus, att man efter julen går mot allt

ljusare dagar, att efter vintern kommer vår och sommar också för Er.

Det är ju dock så, att den estlandssvenska stammen lyckligen kunnat samlas hitöver till mer än 90 %, och utsikterna äro stora, att nya estlandssvenska bosättningsområden småningom skola öppnas för Eder vid samma Östersjö, på vars kust Ni tidigare levat, om också på den andra sidan därav. Åtskilliga av Eder ha för övrigt redan fått sådana boplatser. Sveriges regering och riksdag har hittills visat Eder ett stort och vidsynt intresse, och man söker verkligen på alla håll sörja för Er alla, såväl för de friska och arbetsföra som för de sjuka och åldriga. Alla förutskattningar finnas för att estlandssvenskarna, om de själva ärligt hjälpa till, inom några år skola vara inlemmade i det svenska samhället på ett sådant sätt, att de åter skola känna sig hemma och bofasta.

Att detta kommer att kräva arbete och ansträngningar både av Eder och av oss är självklart. Prövningar och svårigheter komma Ni inte att undgå. Stekta sparvar komma inte att flyga i munnen på Er. Men med tålmod, seghet, klokhet och arbetsamhet, och framför allt med god och glad vilja skola Ni helt visst skapa Er en rimlig ställning i Ert nya fosterland. Detta har redan välkomnat Eder och det vill också hjälpa Eder för framtiden.

Det är dylika hoppfulla framtidstankar, som böra fylla Edra sinnen vid sidan av de vemodiga minnena, då Ni nu går att fira den kanske nog så torftiga första julen i Sverige. Låt de goda minnena från det förflutna och hoppet om en ljusnande framtid få flyta samman till en trygg känsla av julhelg och julefrid på Edra nya boplatser i det gamla moderlandet. Det är den julhälsning, som kommittén för estlandssvenskarna vill sända Eder alla.

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Riksföreningens Estlandsutskott.

Ansvarig utgivare: *Riksentikvarien Sigurd Curman.*

Redaktör: *Folke Lindström.*

Red.-sekr.: *Manfred Nyman.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Gerhard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm, tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1945 med sex nummer.

Prenumerationspris 1945 2 kr. 50 öre.

Annonspris: 1/1 200: —, 1/2 115: —, 1/4 60: —, 1/8 35: —.

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Linkoln Bloms Boktryckeri A.-B., Stockholm, 1944

God jul — goda människor

Om jag hade som jag ville! Resurser i min penna till att inför julhögtiden skriva något värdigt och gagneligt.

Ljuskronan i min barndoms kyrka! Jag var liten gosse, när kronan var ny. Och jag var med vid den julotta, när den första gången tändes. När den invigdes och beundrades. Omkring fyrtio år därefter besökte jag en gång kyrkogården därhemma, och då låg den vackra kronan i det avlägsnaste hörnet: utburen eller utkastad. Kasserad!

Jag stannade vid den lika länge som vid någon av de vårdar, vilka påminde mig om så många goda människor, som jag kände och vördade.

Jag tyckte, att man hade gjort orätt med ljuskronan. — — —

Vi skola göra rätt med julhögtiden. Med Kristus: »Gåvan, kommen till jorden». Se, vi hava fått en frälsare, och därför hava vi jul.

I en anteckning finner jag följande: »Varför blev Kinas president kristen? Han uppmanades att läsa Nya Testamentet. Och själv sade han: Ju mer jag läser boken, dess mer förnimmer jag en slående kraft. Jag har haft tillfälle att se denna kraft förverkligad hos en människa, som länge stått mig nära. Jag förstår, att när kristendomen kan skapa sådana personligheter, då måste det vara därför, att den öser ur enastående källor.»

En son talade till sin moders minne och sade: Jag måste vara kristen emedan Mor var det.

Ett sant vittne för Jesus innebär alltid mer än munnens bekännelse, det är också själva levernets bekännelse. Den praktiska religiositeten är livsduglig — att »leva» kristendom, det tar.

Åter säga vi: Vi skola göra rätt med julhögtiden.

Sant, den förgår så snabbt. Dess ljus brinna slut så fort. Granen vissnar inom kort. Men julens gudomliga förutsättning förbliver.

»Jag är världens ljus», sade Jesus. Han vill och kan upplysa och berika alla våra dagar, vardagarna icke minst. Se, han är icke »blott för en stund» som morgon- eller aftonrodnaden eller som regnbågen i skyn.

En viktig detalj i vårt kristliga livsprogram bör vara: Ingen stund, ingen dag, ingen tid utan förbindelse med Herren.

Frukta ej, allenast tro.

Vad som händer finns en bro
mellan dig och Herren slagen.
Den står öppen hela dagen.

Den kasserade ljuskronan. Vörd att åter nämnas. Den fick naturligtvis en fullgod, modern ersättare.

Jesus, vår Frälsare, är oersättlig. Ty ingen var eller är eller blir som han. Så vittnar Bibeln, så bekänner vår erfarenhet, så bevisar historien.

»Vad ingen annan i världen kunde. Det både ville och kunde han.»

Genom och med Jesus blir onda människor goda och goda människor godare.

Det behövdes väl en ny ljuskrona i kyrkan. Men mänskligheten behöver sannerligen icke en annan frälsare än Jesus Kristus.

Alltså: God jul — »i dag har en Frälsare blivit född åt eder». — Det budskapet höjes och sprides på starka vingar. Vem har råd att undvara julens evangelium? Många huvuden luta sig till Jesu bröst. Där är plats också för ditt.

Eller är det kanske till denna julhögtid med någon av mina läsare så, som det var med gossen, vilken hade gått vilse i mörka skogen.

Hans mor, som letade efter honom, bar en lykta med sig. Och slutligen stod gossen inne i ljuset — det sökande ljuset.

Julen — ljusets högtid. »Det sökande ljuset.» Och det leder ej bort men hem.

Goda människor.

Det berättas om Bartle Frere, en hög ämbetsman i Sydafrika, att han en gång skulle återkomma från en resa. Hans hustru gick till stationen för att möta honom. Hon tog med sig en tjänare, som ännu aldrig hade sett sin herre.

Då de kommo till järnvägsstationen, sade hon till tjänaren: »Nu måste du gå och se efter sir Bartle». »Men hur skall jag känna igen honom?», frågade tjänaren. »Ah», svarade frun, »se efter en lång herre, som hjälper någon annan.»

Tjänaren gick och fann en ståtlig man i färd med att leda en gammal dam ut ur vagnen. Och denne herre var sir Bartle själv.

»Guds Son på Ålands hav.»

Författaren Ludvig Nordström skriver om erfarenheter från Åland. Och skildringen utmynnar i berättelsen om en åldrig kvinna, som besöker gamla, fattiga och sjuka och hjälper dem. Där hon rör sin båt från strand till strand i regn och rusk för att komma till de lidande, är hon

ESTLANDSSVENSK JUL

Många av oss estlandssvenskar fira i år sin andra jul i det nya hemlandet. Det är efter flera år, som man åter får fira julen festligt och glatt, så som man minns den ifrån förkrigsåren, och kanske många, som här redan ha kunnat skaffa sig egna hem till och med uppliva hembygdens gamla julseder och bruk i den mån de nya förhållandena möjliggöra det. Denna jul skall för oss estlandssvenskar bli en glädjens högtid, även om den i många hem vemodigt påminner om de familjemedlemmar, som under krigsåren blivit skilda ifrån sina egna.

När ljusen i julgranen tändas i de tusentals små estlandssvenska hemmen i år, väckas minnen om förflutna julkvällar i fädernegården till liv och bilden av den gamla hembygdens snöiga granar växer upp ur julbrasan på spisen. Vem längtar ej då tillbaka till de traditionella julkvällarna och till den lilla gråa kyrkan i hemorten.

Julen har på de väderbitna och karga svenskbebodda öarna vid Estlands västkust alltid firats efter gamla traditioner och bruk, som ärvts ifrån generation till generation. Den arbetsamma vardagen avbröts för några dagar av stämning och vila, julglädjen upplyste den karga stugan. Långt framåt skulle den ännu skänka värme åt människorna i form av glada minnen och upplevelser. I vissa trakter av svenskbygden, t. ex. på Ormsö, har julen fordom även i annat avseende varit en mycket viktig högtid. De gamla ormsöborna firade nämligen bröllop nästan uteslutande under julhelgen. Om man frågar någon riktigt gammal ormsöbo, så kan man få höra hur ett äkta traditionellt ormsöbröllop gick till. Enbart förberedelserna till bröllopet togo en lång tid i anspråk. Bruden kompletterade sin utstyrelse, som hon börjat sy på medan hon ännu var en liten flicka. Utstyrelsen bestod av ett stort antal klädespersedlar och linnekläder, som skulle vävas, stickas och sys för hand. Dessutom skulle bröllopsmaten kokas, ölet bryggas och bruddräkten göras i ordning. Bröllopet skulle räcka i fyra dagar, under vilken tid ett stort antal gäster och objudna åskådare skulle förplägas och roas. Alla ceremonier

en god människa och hon benämnes »Guds Son på Ålands hav».

En medlem av vårt kungahus bar en gång — så berättas det — tillsammans med sin adjutant en korg våt tvätt, som en gammal hjälphuustru inte själv orkade med. Hon sågs på gatan sitta på korgen och vila.

Två herrar kommo förbi. De frågade hur det var. Kvinnan steg upp och gav på uppmaning sin adress. Ögonblicket därpå buro de båda herrarna korgen till hennes bostad.

Goda människor — — —

Och må vi alla göra vårt bästa för det högsta!

Ludvig Larsson.

Bön för de skingrade

*Mästare, se deras ångest
led deras bittra öden.*

*Tälj dem, att hoppet lever
och blommar fagrast i döden.*

*Herre, den stora natten
jamlar med kvävande händer.
Giv dem en ledande strimma
av ljus från det evigas stränder!*

*Tälj, att din milda stjärna
lyser vår öde kyrka.*

*Tälj dem, att aldrig bryter
förintelsen hoppets styrka.*

*Mästare, hör deras böner,
led dem den gruvliga färdan.
Säg, att din ande skall gå som
en sommarvind över världen.*

Edvin Lagman

skulle noggrant iakttagas. Det var viktigt att brudgummen ej fick se bruden innan hon var färdig att gå till kyrkan. När brudgummen med sitt följe anlände till brudens hem för att avhämta henne, gömdes hon någonstans i huset. Brudgummen fick sedan söka henne. Färden till kyrkan skedde i en bestämd ordning enligt släktskap och rang. Till bröllopet hörde ännu flera både originella och färgrika bruk, t. ex. utdelningen av presenter till gästerna. De ha endast muntligt bibehållits och överförts till vår generation.

Rester av de gamla julsederna ha bibehållits här och där i svenskbygden, mest kanske på Runö, som på grund av sitt läge är mest isolerat ifrån fastlandet och de andra öarna.

Julfestligheterna koncentrerade sig huvudsakligen kring själva julaftonen, fastän man allt fortfarande, även under de sista krigsåren, firade julen i »dagarna tre». Förberedelserna började tidigt på julaftonens, den s. k. »jullördagens» morgon. Bastun eldades och vädrades och sedan badade alla i tur och ordning, männen först och kvinnorna sedan. Medan man badade — bastun var ångande het och svetten lackade av de nakna kropparna — kom »julgåsen». Det var någon av

gårdens folk, klädd i en avigvänd päls med gåsfjädrar kring huvudet eller en lång näbb i pälspringan framför ansiktet och ett ris i handen. Julgåsen var mycket fruktad av barnen, emedan den förhörde dem på deras kunskap i kristendom. Den som ej kunde bönerna och psalmerna tillräckligt bra fick ett litet slag med riset. På Rågöarna bjöds julgåsen på öl och torkat bröd, som hölls i beredskap i bastun. Julgåsen minnas ännu de flesta 40—50-åringarna.

Efter badet började den egentliga julfesten. Den inleddes med julhalmens inhämtande. Utom den vanliga belysningen tändes särskilda julljus, som i vissa trakter voro förknippade med husbondfolkets öde. På Runö brukade man ha ett femgrensljus på bordet, på Rågöarna tändes två ljus i stakar, ett för husbonden och ett för husmodern. Innan julmaten bars in brukade man i somliga trakter av svenskbygden dricka julölet, stänka det på julhalmen »för att Gud under det kommande året skulle giva regn», och ge av det åt djuren. Julölet var lika viktigt vid det estlands-svenska julfirandet som lutfisken i Sverige. Sedan man sjungit en psalm tog man för sig av julmaten. Den bestod av bröd, vetebröd, olika sorters kött, fisk och öl. Till de mycket äldre sederna hör det särskilt bakade julbrödet, som sparades över helgen ända fram till trettondagen eller till våren, då det gavs åt djuren.

När alla voro mätta, började leken och skämtet. Ljusen i julgranen tändes. Julgranen liksom julklapparna äro tämligen unga i svenskbygden och ha huvudsakligen införts genom skolorna. Barnen stojade och rasade i julhalmen och lekte olika jullekar, t. ex. »sticka ögonen ur julbocken» eller, som den även kallades, »sticka ögonen ur skomakaren». Bocken eller skomakaren var en liten figur av dubbelvikt halm med tre fötter. I vissa trakter av svenskbygden hörde lekarna i julhalmen till juldagens nöjen. Man försökte även utforska vad det kommande året skulle hämta med sig genom att t. ex. kasta upp halm emot taket, säga ett sädeslag och sedan räkna de halmstrån, som fastnat däruppe. Så många tunnor säd skulle man få av det nämnda sädeslaget.

Under julnatten hade man lampan eller ett ljus brinnande samt julmaten kvar på bordet.

Följande morgon åkte eller gick man till julottan, som började mycket tidigt. Alla buro den bästa högtidsdräkten. Man skulle vara väl rustad mot vinterkyllan, ty kyrkvägen var ofta flera 10-tal kilometer lång. Morgonmåltiden, som bestod av julkorv och potatis, intogs vanligen efter kyrkbesöket, men i de hem, som lågo nära, gjorde man det även före gudstjänsten. Kyrkan var festligt upplyst av levande ljus, då det ej fanns elektricitet. Vid droppande ljus och fuktigt doftande granar sjöngos de gamla välkända julsångerna och man lyssnade till julevangeliet. Sedan åkte man hem igen till den väntande julmaten.

På juldagen och annandagen liksom på tredjedag jul gick man på bjudning till släktingar och bekanta. Den långa och ceremoniella julhälsnin-

gen växlades och belönades med öl och mat. Bjudningarna räckte ibland så länge, att man inte kom hem förrän på tredjedag jul för att vila sig efter festandet.

På fjärdedagen bars julhalmen ut och lades under svinen. Julen var över och vardagssysslor-na skulle upptagas igen.

Julen firades nästan likadant i alla trakter av svenskbygden, med den ena eller andra variationen på de olika öarna eller i de olika kommunerna. Det estniska inflytandet på de gamla traditionerna var i allmänhet ganska litet, ty estlands-svenskarna kommo ej mycket i beröring med de omkringboende esterna. Om någon av dessa flyttade in i ett estlandssvenskt hem genom gifte, så var det snarare han, som fick antaga de estlands-svenska sederna.

De senaste årens krigshändelser inverkade även på julfirandet på landsbygden. Man fick inskränka sig i vissa avseenden och julglädjen var ej så översvallande som tidigare. En ormsöflicka berättar, att man i många familjer, särskilt i de hem, där någon var uttagen till fronttjänst eller på annat sätt skild ifrån de egna, ej brydde sig om att klä granen till jul, utan lät den stå mörk och dyster. Den skulle på sätt och vis symbolisera sorgen och saknaden efter de bortavarande. Bristen på ljus gjorde också, att man ej kunde hålla julotta på morgonen som vanligt, utan fick skjuta fram gudstjänsten till mitt på dagen.

*

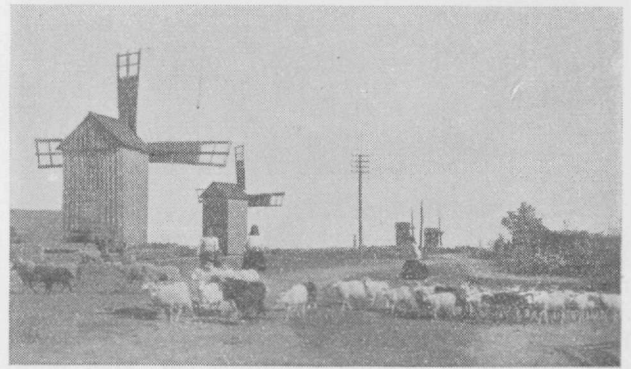
Bland de svenskar, som bodde i städerna, t. ex. i Reval, antog julfirandet form efter det allmänna bruket i städerna. Lucia och julen hörde dock under senaste tid till de få tillfällen, då svenskar-na i staden samlades. Det gemensamma julfirandet inleddes årligen med en Luciafest och fortsattes sedan med folkskolans julfest. Festernas anordnande omhändertogs av de olika ungdoms- och syföreningarna, som koncentrerade sig kring folkskolan och kyrkan. I kyrkans lärum höll även den lilla kyrkokören sina övningar.

Varje jul hölls julgudstjänst och julotta i svenska kyrkan i Reval. I den skumma, åldriga kyrkan flämtade ljusen i julgranen blekt och varmt och kölden koncentrerade andedräkten till vit rök. I den matta belysningen kastade de gamla kyrkskeppen i fönstren och duvan ovanför predikstolen underliga skuggor. Det skulle aldrig ha varit någon riktig jul, om man ej hade deltagit i julgudstjänsten i den egna kyrkan.

Under de sista krigsåren sökte man trots de materiella svårigheterna, som i staden voro ännu kännbarare än på landet, göra julfirandet så festligt som det var möjligt. Av de knappa ransoner-na sparade man in så mycket man kunde för julen. Julgransprydnader, julklappar och t. o. m. ljus tillverkades hemma, och då det var ont om granar hämtade många själv julgranar åt sig från landet. Trots de gråa och trista tiderna blevo även dessa julkvällar mitt under kriget stämningsfulla. Även de ha kvarlämnat ljusa och varma minnen.

Rita Rosen.

BILDER FRÅN ORMSÖ

Kustbon visar här några bilder från Ormsö, säkert välkända för alla Ormsöbor. Överst t. v. är en interiör från S:t Olai kyrka, t. h. är prästgården. Nederst t. v. är ålderdomshemmet med syster Maria Lindström, nu verksam i Sverige, t. h. är bygatan i Hullo by.

Ormsö eller Wormsö?

En av Kustbons läsare har skrivit till redaktionen och frågat, varför vi skriva Ormsö och ej Wormsö, som är det oftast förekommande namnet. Med anledning därav få vi lämna följande förklaring.

Namnet på Estlands största svenskö har framträtt i många former: Ormsö, Worms, Vormsö och Vormsi.

När ormsöborna tala sin egen dialekt, kalla de sin hemö alltid Ormse; så göra också alla andra estlandssvenskar. Det lider intet tvivel om, att detta är det ursprungliga svenska namnet på ön. Man vill gärna tänka sig, att Ormsö liksom t. ex. grannön Dagö erhållit sina namn vid en svensk kolonisering av öarna under tidig medeltid — namnen Orm och Dag förekommo under vikingatiden ofta som namn på framstående kämpar och hövdingar.

Längre fram i tiden började den tyska adeln och prästerskapet kalla ön Insel Worms (jämför staden Worms i Tyskland!), och eftersom de voro de maktägande och enda skrivkunniga i landet, kom den tyska namnformen att härska i all skrift.

På samma sätt förtyskades t. ex. Rikull till Rickholtz.

Estlandssvenskarna ärvde dessa tyska namnformer, när de sent omsider fingo tillfälle att själva ta hand om sin kulturella utveckling. Namnet Rickholtz fick efter någon tid vika för det svenska Rikull, men »Wormsö» hade blivit populärt och trotsade alla reformangrepp. Endast den förändringen inträdde, att Wormsö efterhand skrevs Vormsö. Ormsöborna talar på sin egen dialekt alltid om Ormse, men blir han högtidlig och griper till rikssvenskan, så finner han oftast »Vormsö» vara finare.

Som ett mellanspel uppträdde under estniseringsperioden på 1930-talet »Vormsi» som enda officiellt tillåtna form, men dess glanstid blev kort.

Kustbon vill givetvis icke öppna någon renlighetsstrid om ortnamn. Om någon av ohejdad vana eller gammal kärlek vill hålla sig till formen »Vormsö», så är han självfallet i sin fulla rätt att göra det, men Kustbon använder naturligtvis det ursprungliga och oförvrängda svenska namnet.

Svenska språkmän skriva alltid Ormsö. Rektor Per Söderbäck använder också namnet Ormsö i sin bok om Estlands svenskbygd. *Viktor Aman.*

Vem kan berätta om vinterfiske?

Fiskare från Runö.

Ända sedan slutet på 1800-talet har Nordiska museet och Skansen sökt bevara bilden av den äldre odlingen i Norden och främst i Sverige. Här finnas rika samlingar, som belysa svenskt levnadssätt under gångna århundraden. Men man har icke velat nöja sig endast med de gamla föremålen egna vittnesbörd. I alla bygder färdas folklivsforskarna för att lära känna levnadssättet i äldre tider. Hundratals personer, skollärare, bönder och fiskare, i olika bygder bidraga också till utforskningen av folklivet genom att besvara olika frågor som utsändas. Upprepade gånger ha även forskningsexpeditioner sänts till svenskbygderna på andra sidan Östersjön.

Nordiska museet vänder sig nu till alla Kustbons läsare med en önskan om att de måtte medverka till att insamla material för att öka kännedomen om levnadsförhållandena i de trakter, som de nu lämnat. Vi rikta här nedan en del frågor till läsekretsen och hoppas att så många som möjligt skola hjälpa till och anteckna vad de själva minnas eller vad de hört talas om från äldre tid. Eftersom detta nummer av Kustbon når läsarna mitt i vintern, då isarna börja lägga sig på hav och insjöar, ha alla frågorna kommit att anknytas till vinterfisket.

För att stimulera intresset för denna sak har Nordiska museet låtit anordna upptecknandet av minnena såsom en pristävling. Första pris utgöres av 50 kr., andra pris av 25 kr., 3—5 pris av 15 kr. och 5—10 pris av 10 kr. Dessutom kunna vi meddela, att f. ö. alla som insända bidrag komma att bli ihågkomna med en belöning i form av penningar eller böcker. Vi hoppas att så många som möjligt skola gripa sig an med att teckna ner vad de känna till.

Det har ingen betydelse om någon är ovan att skriva. På Nordiska museet är man van vid att

korrespondera med alla kategorier av svenska folket, från fjäll-lapparna i norr till fiskarna vid Skånekusten i söder. Var och en kan välja blyerts eller bläck efter eget gottfinnande. Inte heller spelar det någon roll vad slags papper som användes. Ingen behöver heller undandraga sig av blygsamhet över sin bristande skrivvana. För forskningen är det framför allt de lämnade uppgifterna som äro av intresse. Är det några som föredraga att avfatta texten på estniska vilja vi meddela, att detta är lika välkommet. Kan Ni inte själv skriva, så bed någon yngre, som är bättre skrivkunnig, hjälpa Er därmed. När Ni skrivit ut allt vad Ni vet eller frågat ut andra estlandssvenskar därom, så är det bara att sända in uppgifterna under adress *Nordiska museet, Stockholm*, och helst före den 1 febr. 1945. Och när någon kommer på besök i Stockholm, går det mycket väl för sig att komma upp på museet och ta en titt på allt som finnes samlat där. Skulle det vara så lyckligt, att någon besitter fotografier från fiske, vill museet gärna låna dem och låta avbilda dem. Eljest går det lika bra, om man gör de allra enklaste teckningar för att beskriva en eller annan teknisk detalj i framställningen av de olika fiskemetoderna. Vi försäkra, att bara man sätter sig ner och börjar berätta vad man vet, så kommer det också att bli en mycket trevlig sysselsättning. Och nu följer frågor om några av de företeelser, som Nordiska museet gärna skulle vilja erhålla lite uppgifter om.

Känner Ni till, om man på tunn is brukat klubbafisk, så den blev bedövd? Beskriv hur man färdades på isen, hur klubban var beskaffad och vilken fisk man fångade på detta sätt!

Vid vilka fiskemetoder har man vintertid brukat använda krokav fisker? Har det förekommit att man fiskar med korta spön i små vakar? Beskriv käpparna, krokarna och betet! Vad slags fisk erhöles man på denna metod? Har det förekommit att man använt fiskeredskap bestående av mer än en krok? Hur tillgick dylikt fiske? Har man gillrat upp särskilda krokav fisker? Beskriv hur detta arrangerades, hur krokarna voro beskaffade och hur reven brukade vara uppfästad!

Känner Ni till användningen av not vintertid? Beskriv så utförligt som möjligt notens utseende. Användes samma not även sommartid? Försök att skildra notfiske på vintern. Beskriv de olika hjälpredskap som förekommo, tillvägagångssättet, fångst och antalet karlar som behövdes vid dylikt fiske. När brukade det äga rum? Var det enskilda personer eller flera delägare, som ägde dylika fiskernotar? Vi önska så utförliga uppgifter som möjligt om hur notens delägare voro organiserade. Känner Ni till, om det förekommit att vanliga nät lagts ut i rännor i isen eller användes de endast i öppet vatten? Har det förekommit att man vintertid stängt av smärre vikar med nät eller not och på olika sätt skrämt fisken mot fångstredskapen?

Dessa frågor angiva i korthet några av de metoder, om vilka Nordiska museet önskar erhålla

MINA ÅTTA NOLLOR eller mitt livs stora misstag

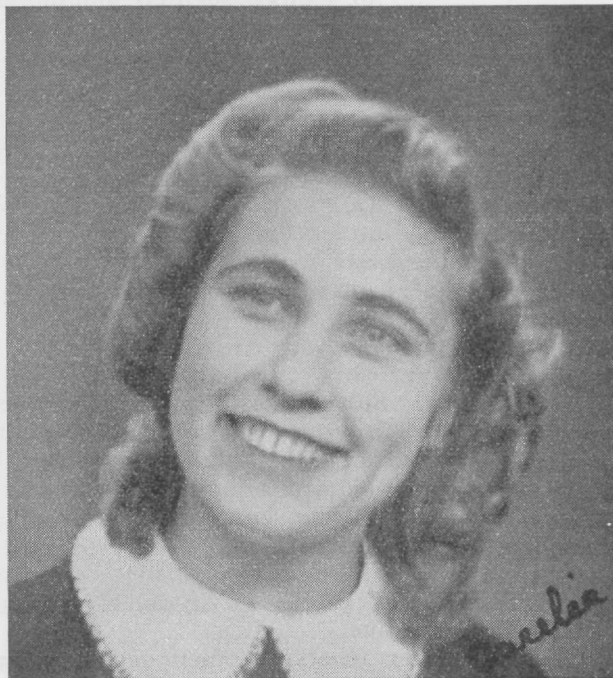
Under det ryska tsarväldets dagar hade jag lyckats spara ihop så mycket pengar att jag kunde försörja mig och min familj samt dessutom köpa last i min ägandes skuta med egen kassa. Detta senare var ju förenat med en viss ekonomisk risk, som ibland gav vinst och ibland förlust. Allt gick dock någorlunda väl i lås och 300 tsarrubel i guld stodo på mitt bankkonto. Mina rubler hade jag satt in på banken med villkor att vid anfordran få ut dem i guld. Min avsikt var att spara ihop så mycket, att varje barn vid min död skulle få arva 100 rubel i guld. Här hade jag begått ett stort misstag. Jag skulle aldrig ha satt in guldrublerna på bank, ty då världskriget bröt ut 1914 slutade bankerna tvärt att lämna ut guld. Man fick i stället ut pappersrubler, om man ville ha sådana förstås. Jag sade till kassören i banken, att papper har jag förr, vad skall jag göra med sådant? Kassören tröstade mig emellertid och rådde mig att inte ta ut pengarna. — Låt dem bara ligga — tyckte kassören — det är klokt att ha dem kvar, ty efter kriget kan du få guld igen. —

Men så en vacker dag evakuerades banken till Ryssland och jag stod där utan mina 300 guldrubler. År 1917 bröt revolutionen ut i Ryssland, tsaren störtades från sin tron och hans rubler blevo värdelösa. Detta var mitt livs första nolla i penningväg. Allt det jag hade strävat ihop var borta utan ett öres vederlag.

Rublerna efterföljdes av ett underligt mynt, som var utstyrt med något slags amerikanskt vapen. Även dessa blevo snart värdelösa. Så kommo de s. k. Kerenski-pengarna, som voro tryckta i långa remсор. Man bara klippte av efter behov. Snart hängde igen nollan i luften och då tyskarna 1918 ockuperade Estland voro Kerenski-remсорna ett minne blott och ersattes av den tyska oberostmarken.

Dessas liv blev ej heller långt och då landet blev självständigt infördes av esterna den estniska marken. Denna mark kom nog aldrig att få någon betydelse utanför landets trånga gränser och jag tror knappast att den internationella börsen någonsin noterade denna valuta. Dess värde sjönk också mycket snabbt, och då den estniska kronan infördes, utbyttes 100 mark emot en krona, vilket i praktiken nästan var detsamma som noll.

Estlandssvensk Lucia

Vid Estlandssvenska föreningens november-sammanträde utsågs efter omröstning bland 10 kandidater till föreningens Lucia frk Aurelia Brunberg från Rikull.

Den estniska kronan fingo vi behålla till 1940, då sovjetryssarna ånyo införde rubeln. En vacker morgon kunde man på en tillbakadragen plats i tidningarna läsa, att den estniska kronan hade upphört att vara lagligt betalningsmedel. Det var under mitt liv det sjätte myntet, som hade gått i kvav. Alla mödor och försakerelser visade sig ånyo ha varit lönlösa.

Sovjetrublerna trädde i de nya makthavarnas tjänst och användes som betalning för både goda och onda gärningar.

Det dröjde ej heller nu så länge innan även denna rubel blev så gott som värdelös och den ersattes efter den tyska inmarschen i Estland år 1941 av den tyska ostmarken. I denna stund har även ostmarken i sin tur igen fått lämna plats åt sin efterträdare.

För mig och alla andra, som kommit hit till

upplysning. Gör framställningen så utförlig som möjligt. Berätta även vad Ni vet om andra fiske-metoder vintertid än de som efterfrågats här.

Slutligen vilja vi påminna om några viktiga uppgifter, som icke få saknas. Tala om vilken tid som avses! Ha de beskrivna metoderna varit i bruk i nutiden, ha de förekommit i början på 1900-talet eller på 1800-talet? Vidare måste exakt

angivas vilken ort i Estland skildringen avser. Det icke minst viktiga är slutligen att var och en tydligt skriver sitt namn och sin adress här i Sverige för att Nordiska museet skall kunna få kontakt med vederbörande. Ja, så hoppas vi att er-hålla många och utförliga skildringar av gammalt vinterfiske.

Mats Rehnberg.

FÖRKYLNINGSSJUKDOMAR HOS BARN

Av Estlandssvenska kommitténs läkare d:r Ingemar Bjelkhagen.

Små barn äro mycket känsliga för förkylning. Det är särskilt barn under 1 år, de s. k. spädbarnen, som måste skyddas för smitta från äldre snuviga och hostande besökare. Det är ett oskick att främmande ska vrida och vända på dessa försvarslösa yarelsor. Och så rätt vad det är utsätts de kanske för en attack av miljoner baciller vid en nysning eller hoststöt från den alltför vänlige gästen. De ha ej motståndskraft nog att kunna bekämpa detta lömska angrepp, och då blir följden, att de efter någon dag insjukna i någon förkylningssjukdom, som om det vill sig illa kan leda till döden. Större motståndskraft kan nås genom försiktig härdning, men barn under ett år skall man ej försöka börja härda, t. ex. genom att bada dem i öppna sjön på sommaren. Under den kallare årstiden är det ej lämpligt, att de vistas utomhus, om temperaturen understiger —6 grader. I varje fall böra de ej vara ute längre än högst 20 minuter. Under —20 grader böra de helst hållas inomhus.

Den vanligaste febersjukdomen hos barn är *svalg- eller halskatarr*, som ofta åtföljes av hög feber. I detta sammanhang vill jag påpeka, att temperaturen ej bör tagas i armhålan, som är vanligt bland estlandssvenskarna, utan för att få ett tillförlitligt värde bör den mätas i ändtarmen. Mindre barn kunna härvid lämpligen placeras på magen tvärs över den undersökandes knän, och de kunna då hållas stilla utan risk att skada sig av termometern. Termometern bör alltid hållas väl ren och noga tvättas före och efter användningen. Det går lättare att införa denna, om den insmörjes med något fett, vaselin e. d. Om temperaturen kontrolleras på detta sätt, talar man om feber först, då denna på morgonen överstiger 37 grader och på kvällen 37,5 grader. Har barnet bråkat mycket före undersökningen, blir temperaturen gärna några tiondelar högre, och därför bör temperaturen tagas så fort barnet vaknat på morgonen och på kvällen sedan barnet legat stilla i sin säng i minst 20 minuter. Finner man, att barnet har feber, skall det hållas i sängen. Som jag förut sagt är halskatarr den vanligaste orsaken till feber hos barn. Den är i vanliga fall oskyldig i och för sig själv, men då den lätt kan sprida sig till lungor och öron, får man inte un-

derskatta denna sjukdom. Alltså, barnet skall i säng och temperaturen kontrolleras morgon och kväll. Det finns flera sjukdomar, som börja som en vanlig halskatarr och som senare visa sig vara början till andra sjukdomar. Flera epidemiska sjukdomar kunna börja så, t. ex. scharlakansfeber, difteri och barnförslamning. Har man anledning att antaga, att det är fråga om någon epidemisk sjukdom av något slag, är man enligt svensk lag skyldig att anmäla detta till hälsovårdsnämnden, distriktssköterskan eller tjänsteläkaren. Andra sjukdomar med epidemisk karaktär, som ej äro anmälningsskyldiga, äro mässling, kikhosta, röda hund och påssjuka, vilka även börja med halsbesvär och hosta. Dessa äro därför ej ofarliga, och särskilt gäller detta kikhosta och mässling med de sjukdomar de ofta ha i sitt släptåg. Visar det sig, att det endast är fråga om en vanlig svalgkatarr utan att utslag eller annat stöter till, är barnet bra efter 3—4 dagars sängläge. Någon gång kan det i stället för svalgkatarr vara fråga om *halsfluss*, där alltså halsmandlarna bli säte för inflammation med rodnad, svullnad och eventuellt små gula proppar. Halsfluss är sällsynt hos yngre barn, men något äldre få det ganska ofta. Det är ingalunda en ofarlig sjukdom, då flera följsjukdomar kunna stöta till. Dessa äro av betydligt allvarligare karaktär, t. ex. äggvita, ledgångsreumatism och hjärtfel. Sängläge är en billig och bra medicin och kan mycket ofta förhindra dessa komplikationer. Den sjuke bör hållas i sängen ytterligare ett par dagar efter feberfrihet. När man vet, vilka risker barnet löper vid halsfluss, bör man sköta det med största noggrannhet. Barnets vilja skall inte alltid få råda. Man kan ej begära, att barnet skall förstå sitt eget bästa, men däremot böra ju barnets föräldrar göra det. Är det nödvändigt att hålla barnet i säng, så skall det vara där, även om det aldrig så mycket säger: »Jag vill inte!»

Från halsen kan inflammationen sprida sig vidare. Halsen står medels den s. k. örontrumpeten i förbindelse med mellanörat. Hos barn är denna väg kort och relativt bred och utgör därför en god väg för bakteriearmén. Blir örontrumpeten inflammerad, svullnar den upp och gror igen. Luft kan nu ej komma ut i mellanörat,

Sverige, äro dessa tyska mark det åttonde myntet som under en mansålder förlorat sitt värde. Vad detta betyder för alla de människor, som under mödor och försakerelser sparat ihop små summor, förstår man lätt utan längre utläggningar.

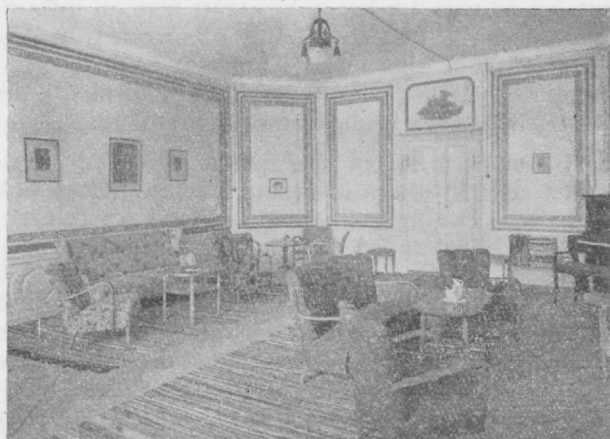
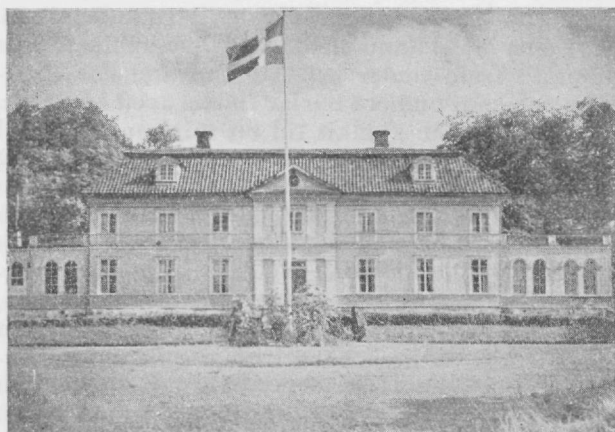
Då jag nu som gammal man efter ett långt och arbetsamt liv kom till Sverige, så ägde jag 40 svenska kronor, som jag fått av mina döttrar till mina högtidsdagar. Dessa pengar hade jag under den sovjetryska ockupationen lyckats bevara ge-

nom att linda in dem i vaxduk och gräva ner dem under en sten ute på gårdsplanen. Detta på grund av att all utrikes valuta ofördröjligen skulle inbetalas på den sovjetryska riksbankens avdelningskontor i Estland, och Gud nåde den, som under någon husundersökning ertappades med att ej ha uppfyllt denna order. Moder Jord har visat sig vara den säkraste banken.

Alfr. Hammerman.

VÅRA FÖRLÄGG- NINGAR

Kustbon visar här några bilder från en del av Kommitténs förläggningar för estlands-svenska äldre. Överst en del av förläggningen vid Stråssa. Nederst Östanå pensionat vid Gränna, en gång i tiden bebott av riksdrotsen Per Brahe och hans maka, den myndiga Beata Brahe. Bilden t. h. är en interiör från samlingsalen i bottenvåningen. På Östanå vistas f. n. 43 äldre.

och den luft, som finns där, minskar så småningom, varför trumhinnan, som avskiljer mellanörat från örongången och yttervärlden, till följd av det större yttre trycket kommer att bukta inåt, varvid nedsatt hörsel, lomhörighet, uppstår. Denna brukar lätt gå tillbaka efter några dagar av sig själv samtidigt som örontrumpetskatarrar blir bra. I vissa fall fordras läkaringripande med inblåsning av luft i mellanörat genom näsan för att få normal lufthalt i mellanörat och för att trumhinnan skall återtaga sitt normala läge.

Det är inte säkert, att katarren gör halt på vä-

gen utan fortsätter till mellanörat, och ger upphov till öroninflammation. Det är en mycket vanlig sjukdom hos barn men därför ingalunda något, som får bagatelliseras. Barnet blir skrikigt och otåligt, febern stiger (den kan vara nästan normal vid vanlig halskatarr), och barnet tar sig gärna åt öronen. Om man frågar barnet, var det gör ont, pekar det mycket ofta på magen, ty det ska ju någonstans peka. Självt kan barnet ej så säkert avgöra, var det onda sitter. Det behöver således ej, som man kunde frestas att tro, vara fråga om blindtarmsinflammation. Å andra si-

dan kan det ju någon gång även vara blindtarmsinflammation samtidigt. Om man trycker försiktigt över hörselgången på örat, visar barnet, att det är ömt och att det gör ont. När örat blir angripet, utbildar sig ofta en varbildning, som visar sig i att örat börjar rinna. Trumhinnan har då brustit, och varet kommer ut från mellanörat. Ofta måste man ta håll på trumhinnan för att hjälpa varet att komma ut. Varet kan även ta sig andra vägar och då uppstå genast allvarliga, ja t. o. m. livsfarliga komplikationer. Sålunda sprider det sig ej sällan till hålrummen i de omgivande benen, vissa ansiktsnerv kan angripas med förlamningar som följd eller också kunna stora blodkärl, hjärnhinnorna och hjärnan bli säte för inflammation. Det är av största vikt, att öroninflammationen från första början skötes ordentligt, eljes blir resultatet ofta kronisk öroninflammation med nedsatt hörsel eller t. o. m. dövhet. Om båda öronen bli inflammerade hos barn, som ej lärt sig eller just börjat lära sig tala och om denna inflammation ger upphov till dövhet, kan följden bli som jag sett i 3—4 fall bland estlandssvenskarna, att de ej kunna lära sig tala eller förlora talförmågan och alltså bli dövstumma. Någon gång kan detta även vara en direkt följd av att det s. k. talcentrum i hjärnan angripits av en varbildning, som utgått från en inflammation på vänster öra. Det är nämligen från detta talcentrum, som ligger i hjärnan innanför vänster öra (hos högerhänta människor, vilket ju de flesta äro), som impulserna till talet utgå.

En katarer i halsen kan sprida sig till struphuvudet. Detta bildar övergång mellan halsen och luftrören. Det är beklädnaden inne i struphuvudet, där stämbanden för ljudets utformning sitta, som då svullnar upp. Detta har då *heshet* till följd. Hos små barn under 5 år är detta särskilt farligt, då den ibland livsfarliga *strypsjukan* (falska croupen till skillnad mot den äkta, som förekommer vid difteri) kan uppstå. Luften hindras härvid att i tillräcklig mängd komma till eller från lungorna, varvid barnet förtvivlat drar efter andan, det blir blått i ansiktet till följd av syrebrist, blir ängsligt, kallsvettas och om det går riktigt illa kan barnet kvävas till döds. Det är särskilt på kvällarna, sedan barnet sovit ett par timmar, som anfällen komma på. Barnet har på dagen förefallit vara helt friskt och lugnt somnat in, men så sätter det sig plötsligt upp, skriker till och kippar efter andan. Det är vissa barn, som äro särskilt utsatta för att få denna sjukdom. Det bästa botemedlet är att ordna med ett s. k. ångtält. Man ställer sängen vid spisen, sätter en kaffepanna med vatten på, vattnet får koka upp och vattenångan ledes från pipen medelst en gummislang e. d. in under ett lakan, som spänts över sängen. Barnet har nu lättare att andas och lugnar sig betydligt. Man bör genast sända efter läkare för att få ytterligare råd och medicin. Anfallet brukar släppa efter några timmar men kommer gärna tillbaka en eller flera kvällar å rad.

Om katarren huvudsakligen angriper luftrören,

får barnet svårare hosta, och det piper och rosslar i bröstet. Febern växlar ganska mycket vid *luftrörskatarr*. Barnet måste hållas i säng och behöva hostmedicin. Luftrören angripas även vid *astma*. Det är särskilt känsliga barn, som insjukna häri. Det är alltid någon utlösande faktor, som får sjukdomen att utbryta. En sådan orsak kan vara vissa blommor, såsom gullvivor, astrar och pelargonier, vissa djur, hästar, hundar och katter, frömjöl, damm, ylle, vissa fernissor, fuktig väderlek o. s. v. Barnastman brukar bli lindrigare med åren och ofta upphöra vid 15 års ålder, någon gång kan den bli bestående hela livet.

Katarren kan sprida sig vidare ut i lungan och då uppstår den sjukdomsbild, som finnes vid *lungkatarr*. Det är då delar av lungvävnaden omkring de finare luftrören, som blivit angripna. Sjukdomsbilden är ganska likartad den vid *lunginflammation*, då en hel lunglob är säte för sjukdom. Barnet får plötsligt hög feber, över 40 grader, får en stönande andning och ansiktet blir rött. Barnet säger ofta, att det har ont i magen och liksom vid öroninflammation kan man tro, att det är fråga om blindtarmsinflammation. Lunginflammation var endast för 7—8 år sedan mycket farlig och slutade ofta dödligt. Efter snabbt läkaringripande och insättande av de moderna sulfonamidpreparaten (sulfatiazol m. fl.) eller det ännu modernare penicillin, som kommit fram under kriget i England och Amerika och som numera börjar finnas även i Sverige, har dödligheten sjunkit till ett minimum. Ibland compliceras lunginflammationen med utgjutning i lungsäcken (*»vatten i lungsäcken»*), som kan övergå till *var i lungsäcken*. Särskilt hos barn under 2 år är det nästan alltid fråga om var, och tillståndet blir då mycket allvarligt. Den lungsjukdom, som börjar med vatten i lungsäcken, visar sig i de flesta fall bero på tuberkulos, som börjat med en liten härd i lungan nära lungsäcken. Lungsäcken bekläder lungorna på ytan och insidan av bröstkorgsväggen. Vatten i lungsäcken beroende på tuberkulos brukar visa sig ungefär 6 månader efter nedsmittning från en tuberkulös människa.

När barn få tänder, få de ibland feber till följd av förkylning, tarmkatarr e. d. Om en tand skulle visa sig vilja spricka fram samtidigt med ett febertillstånd, brukar folk gärna skylla febern på att barnet får tänder. I de allra flesta fall visar en noggrann undersökning, att orsaken ej alls beror på tänderna och endast i yttersta undantagsfall kan febern tänkas bero på tandsprickningen. Denna försiggår även i regel utan några som helst besvär, då tandköttet smälter ned samtidigt som tanden växer fram. Det är ett alltför lättvindigt sätt att förklara sjukdom bero på att barn få tänder. Hur ofta visar det sig ej, att barn ej alls ha besvär eller få feber, då tänderna komma fram? Varför skulle så vara fallet vid endast vissa tänders framkomst?

När barn och f. ö. även vuxna få feber, skola de genast lägga sig till sängs, varvid de kläder de haft på dagen utbytas mot nattdräkt. Det är ty-

Godtemplarorden

hälsar alla estlandssvenskar välkomna till
sina grundloger.

Upplysningar hos

Godtemplarorden

Vasagatan 9, tel. 10 90 32 och 10 68 50,
Stockholm.

värr ett vanligt oskick bland en del estlandssvenskar att vilja ligga i samma kläder, som de haft på dagen. Sängen skall vara väl bäddad med rena lakan, och som regel skall man ej ha mer än ett täcke eller en eller två filtar på sig. Man kanske tror, att barnet fryser, då det har feber, och stoppar därför på det allt, vad man har att tillgå. Endast när febern stiger, fryser man, och då behövs ytterligare någon filt för att motverka frysningen. Om barnet blir svettigt, skall man byta skjorta och eventuellt lakan, och tvätta av barnet med ljummet vatten och torka väl. Om man stoppar på barnet alltför mycket, vilket man ej bör göra (man sätter ej tröja på den kamin man eldar i, då den ju håller sig varm ändå!), kan följden lätt bli, att kroppen blir överhettad. Ett otrevligt tillstånd kan uppstå hos särskilt känsliga barn, vilket visar sig i kramper, medvetlöshet och att barnen bli blå, det är vid de s. k. *feberkramperna*. Det kan i de flesta fall förhindras genom att ej lägga på barnen så mycket. Om barn skulle få feberkramper, varvid det ser ut som de skulle dö, bör man ta av alla kläder och göra i ordning ett bad av 26—28 graders temperatur (det skall kännas svalt, om man stoppar ned handen i det) och lägga barnet i det eller också tvätta av barnet i ljummet vatten. Kramperna gå då över på några ögonblick. Ofta bruka föräldrar besinningslöst dra barnet ur sängen och rusa åstad till läkare. Då de komma ut i kalla luften kunna kramperna av sig själva gå över. Sjukrummet bör vädras ordentligt. I frisk luft har barnet större möjligheter att fortare tillfriskna. När rummet vädras, skall det göras ordentligt, gärna tvärdrag, så luftväxlingen sker snabbare men endast för kortare stunder, 5—10 minuter. Barnet skall då vara väl nedbäddat. Vädringen bör upprepas flera gånger dagligen. Av frisk luft har hittills ingen dött!

*

Under vintermånaderna behöva alla barn under 2 års ålder utom bröstbarnen fiskolja. Som

Estlandssvenskarna fira Gustav Adolfsdagen

De estlandssvenskar, som för närvarande äro bosatta i Stockholm, firade Gustav Adolfsdagen den 6 november med en högtidsgudstjänst i S:t Johannes kyrka, anordnad av S:t Johannes församling och Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet (Stockholmsavdelningen). Ett stort antal estlandssvenskar hade församlat sig i den vackra kyrkan för att gemensamt för första gången fira hjältekonungens minne i Sverige.

Som inledning sjöng den nybildade estlandssvenska blandkören under ledning av kand. Manfred Nyman »Stridsbön» av Lindblad. Därefter sjöng församlingen gemensamt psalmen »Vår Gud är oss en väldig borg». I anslutning härtill uppstämde kören »Marsch den 6 november» av O. F. Tullberg, som stämmningsfullt klingade under de höga valven. Söngen inledde högtidstalet, som hölls av e. o. hovpredikant Sven Danell över ämnet »Evangeliet och Ridderligheten», behandlat i samband med dagens betydelse såväl för rikssvenskarna som för den estlandssvenska folkgruppen. Hovpredikant Danell anförde exempel på ridderlighet i historien och stannade särskilt vid händelser ur Gustav II Adolfs liv. Efter talet sjöng kören »Modersmålets sång» av Hagfors. Gudstjänsten fortsattes med psalmen »Förfäras ej du lilla hop» samt liturgien. En varm och enkel avslutning bildade söngen »Bevara Gud vårt fosterland...», sjungen av den estlandssvenska kören. Under gudstjänsten togo fyra flickor, klädda i vackra estlandssvenska folkdräkter, upp kollekten. Gudstjänsten efterlämnade ett varmt och vackert minne.

R. R.

jag meddelat i min artikel i Kustbon nr 2 kunna anvisningar erhållas kostnadsfritt samt medicin i vissa fall på barnavårdscentralerna. Jag vill även i detta sammanhang meddela betydelsen av att genast vid ankomsten till den nya arbetsplatsen låta skriva sig i kommunen. Vid inträffade sjukdomsfall biträder kommunen med kostnadsfri läkar- och sjukhusvård, om intyg på medellöshet skaffas hos ordföranden i fattigvårdsstyrelsen.

Till slut ber jag att få tacka alla dem, som hörsammat min begäran i min föregående artikel att insända recept på folkmediciner. Jag hoppas dock att ytterligare förslag skola inkomma, särskilt från Runöbor, men alla andra äro lika välkomna.

Svensk fackföreningsrörelse

Många estlandssvenskar komma på arbetsplatserna i kontakt med sitt yrkes fackförening, i vilken de böra ingå. Då det kan vara av intresse för estlandssvenskarna att få kännedom om den svenska fackföreningsrörelsens organisation, ha vi bett en representant för Landsorganisationen redogöra för densamma.

Den svenska fackföreningsrörelsen är inte mer än femtio, sextio år gammal. Den växte fram i slutet av 1800-talet under trycket av de svåra arbetsförhållandena. Under denna tid — industrialismens första skede — var arbetstiden lång, 11—12 timmar, lönen liten, och arbetaren hade inte stora möjligheter att hävda sin rätt gentemot arbetsgivaren. Arbetarna insågo att det var nödvändigt för dem att sluta sig samman, att organisera sig i föreningar. »Eniga vi stå, söndrade vi falla», lyder en av de äldsta och viktigaste parollerna inom arbetarrörelsen.

Framtvingade av den hårda nödvändigheten växte de första fackföreningarna fram. Men det blev ett mycket mödosamt arbete att organisera arbetarna. Arbetsgivarna lade alla tänkbara hinder i vägen, avskedade ofta anställda, som deltog i agitationen för fackföreningen, och förhindrade dem att få annat arbete. Myndigheterna togo öppet arbetsgivarnas parti. Arbetarna själva voro heller inte så lätta att övertyga om nödvändigheten att organisera sig. De voro inte så upplysta som nu, och den lilla fritid de hade förspillades ofta under spel och dryckenskap. De första agitatorerna för arbetarrörelsen fingo utstå många umbäranden, fingo offra tid, krafter och pengar. Det är deras heder och ovanskliga ära att de inte förtvivlade, hur hopplöst det än såg ut, utan fortsatte sitt stora verk. De lade den fasta grund på vilken fackföreningsrörelsen byggts upp.

I dag är den fackliga rörelsen en betydande faktor i svenskt samhällsliv. Den har blivit en folkrörelse. Över 1 miljon äro medlemmar av Landsorganisationen (LO), som är det centrala organet för rörelsen. Det innebär att nära 25 procent av Sveriges befolkning i åldern 15—65 år tillhör LO — den högsta organisationsprocent något land i världen kan uppvisa. Till LO äro anslutna 46 fackförbund för olika yrkesgrupper: metallarbetare, textilarbetare, murare, målare, musiker, tjänstemän o. s. v. Industrierbetarna äro så gott som 100-procentigt fackligt organiserade. Det har blivit en självklar sak att man skall tillhöra sin fackliga organisation, när man kommer in på en arbetsplats. På många arbetsplatser har överenskommelse träffats med arbetsgivaren, att denne endast skall anställa arbetare som äro fackligt organiserade.

Fackföreningsrörelsens uppgift är att förbättra medlemmarnas arbets- och lönevillkor, att höja deras standard och bereda dem större inflytande över produktionen. Den fackliga löne-

politiken kompletteras med åtgärder som den politiska arbetarrörelsen i regering och riksdag o. d. vidtar. Ett intimt samarbete mellan politisk och facklig arbetarrörelse är därför en självklar sak för de svenska arbetarna.

Under tiden 1913—39 höjdes de svenska arbetarnas penninglöner i genomsnitt med omkring 150 procent, och reallönerna — d. v. s. den mängd varor man erhåller för pengarna — stego med över 50 procent. Det kan inte bestämt sägas hur stor del den fackliga rörelsen har i denna välbefindshöjning, men den har utan tvivel varit betydande. Vidare måste man medräkna de stora socialpolitiska framsteg som gjorts: den förkortade arbetstiden, förbättrat arbetarskydd på arbetsplatserna, arbetslöshetsförsäkringen, semesterlagen, som tillförsäkrar varje arbetare 12 dagars semester om året, för att nämna några av de viktigaste lagarna.

Löne- och arbetsvillkoren för medlemmarna regleras främst genom kollektivavtal, som slutes mellan arbetsgivaren och organisationen. Kollektivavtalet är ett »fredsfördrag» mellan parterna, och dess efterlevnad skyddas genom lag. Vid senaste årsskiftet funnos 15,381 sådana kollektivavtal i kraft, det största antal avtal som någonsin funnits i vårt land. De gällde för över 1 miljon arbetare och omkring 70,000 arbetsgivare. En del avtal gälla för en viss industri i hela landet, andra gälla bara för ett lokalt område.

De avgifter medlemmarna betala till sin fackliga organisation användas till administration och till fonder av olika slag, t. ex. för sjukhjälp, olycksfallshjälp och arbetslöshetsunderstöd. De flesta fackförbund ha numera s. k. erkända arbetslöshetskassor, till vilka staten årligen ger stora bidrag. Vid arbetslöshet är medlemmen berättigad till understöd under viss tid.

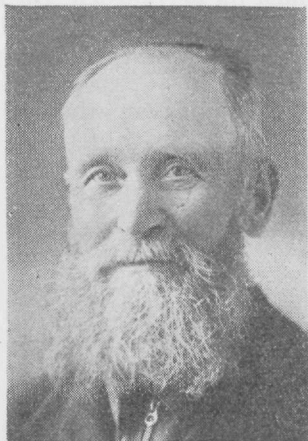
Fackföreningsrörelsen bedriver också en omfattande studieverksamhet. Den har egna skolor och anordnar varje år ett stort antal längre eller kortare kurser i fackliga, sociala och ekonomiska ämnen. I stor utsträckning erhålla medlemmarna stipendier för att bevista dessa kurser. För en rörelse av sådan omfattning och betydelse som den fackliga, är det av största vikt, att den utbildar sina medlemmar, dels för att dessa skola bli dugligare i organisationsarbetet, dels för att höja arbetarklassens kulturella nivå.

Genom sina organisationer har den svenske arbetaren nått en levnadsstandard, som ligger högre än i de flesta andra länder i världen. Starkt medvetna om organisationernas betydelse, och med tanke på de stora arbetsuppgifter som vänta i framtiden, slå vi vakt om våra fackliga och politiska organisationer, som också äro en av de bästa garantierna för vårt demokratiska samhälles framtid.

När estlandssvenskarna nu komma in på svenska arbetsplatser, ligger det i deras eget intresse att de gå med i de fackliga organisationer som finnas inom respektive yrken. Som förut påpekats är det självklart för en svensk arbetare att tillhöra sin fackorganisation. Detsamma bör gäl-

En gammal pionjär berättar

Bland de många estlandssvenskar, som kommit till Sverige, finna vi på Guldbrollopshemmet i Stockholm den gamle ormsöbon Johan Hörnström, som trots sina 76 år är ytterst vital. Hörnström är väl känd bland ormsöborna, han har varit en av pionjärerna för arbetet i svenskbygden. Nu är han glad att ha fått komma till Sverige och att få träffa sin hustru, som ett par månader tidigare kommit hit. Makarna Hörnström tycker om att berätta om gamla tider och vi skola nu låta dem göra detta.

Johan Hörnström.

— Ja, gubben min är nästan aldrig hemma. Jag ser honom endast vid matdags. Han har så mycket att uträtta ute på stan. Och så har han ju så många bekanta överallt. —

Det är gamla mor Hörnström från Ormsö, som leende lämnar oss dessa upplysningar, då jag en regntung novembersöndag stegar upp på Guldbrollopshemmet för att få en pratstund med den gamla svensketskämpan Johan Hörnström.

Mor Hörnström, som fått lämna alla sina kläder och tillhörigheter på Hapsals brygga, har ännu ej riktigt hunnit ekipera sig för att våga göra sin ståtliga make sällskap ut i storstadsvimlet. Hon får nöja sig med högmässan från radion, som står uppställd i hemmets sällskapsrum. Jag blir emellertid inbjuden på makarnas lilla hemtrevliga rum, där samtalet snart kommer i gång medan vi vänta på husvärdin.

— Ja, här ha vi det bra. God mat, snälla människor, allt vad man kan önska sig. Någon gång endast grips jag av oro och blir rädd, att allt igen skall ta ett hastigt slut. Då kan jag ej göra annat än att be till Gud, att han måtte bevara vårt Sverige från krig och elände.

Snart kommer emellertid en och annan sanning fram och det tycks ändå finnas något som

saknas. Först och främst är det den ljuvliga surlimpan. — Tror du inte det går att köpa rågmjöl och baka här, undrar mor Hörnström förvåntansfullt. — Och så, åhå jaja — mina åtta kossor, lika många får och gubbens två fina hästar. — Hur är det manne med dem? Mjölkar någon kossorna och får hästarna sin havre? — Och så har vi det alldeles för skönt här, så tiden nästan blir lång någon gång. —

Mor Hörnström har 76 tunga, arbetsfyllda år på sin ännu så raka rygg. Från morgon till kväll har hon haft att söka som bondmora i lagård och visthus och nu tvärt måste hon endast sitta med händerna i kors och vila. — Så få vi höra hur hon som ung gjort dagsverken hos baron Stackelberg på Magnushof. Då solen gick opp skulle arbetsfolket redan vara ute på åkern och först då solen gick ner var arbetsdagen slut. Så hade hon den 5 km långa vägen hem till Kärrslätt och nästa morgon innan solen hunnit gå opp igen samma halvmil tillbaka. Men det gick det också, och aldrig har mor Hörnström anlitat någon läkare. — Nej, Gud bevars för det! — Först nu på Sabbatsberg och Rosenlund har det varit ett evigt knackande och lyssnande med lurar. — Men dom hittade nog ingenting ändå, skrattar hon förnöjt.

Mor Hörnström är vida berest i Sverige. Hon har förstas varit på Sabbatsberg, Doverstorp och i Torshälla. Och detta allt på egenhand, ty maken kom hit först med en senare båt. Orsaken härtill var, att vid avresan från Sviby på Ormsö blevo de tvungna att av utrymmesskäl lämna allt sitt »kram» — två nyslaktade, rökta grisar, kläder, böcker, med andra ord — allt vad de ägde, kvar på bryggan. Detta var ju naturligtvis alltför bittert och då beslöt sig gamle Hörnström för att själv stanna kvar och kanske ha bättre tur nästa gång. Men då var det ännu värre, ty i stället för att få lämna det på hemöns strand, fick allt bli kvar på Hapsals brygga. Nu anlände de båda välbärgade åldringarna till sitt nya fädernesland utan annat än det de gick och stod i. Och som det ju var sommar och varmt, kan man förstå, att det ej kunde vara allt för mycket.

Vår väntan blir dock ej alltför lång och gamle Johan Hörnström själv stiger in och hälsar mig välkommen.

Samtalet leder oss snart in på tider som svunnit och det är många minnen Hörnström har bevarat från sitt långa liv.

Det intresserar mig närmast, hur folk levde

la för estlandssvenska arbetare, som erhålla arbete här. Därigenom undviks onödig irritation på arbetsplatserna. Våra fackföreningar stå öppna för var och en yrkesarbetare. Det är en enkel procedur att vinna inträde i fackföreningen på platsen. Fråga arbetskamraterna efter den facklige representanten! Avgifterna till de fackliga organisationerna äro mycket olika, beroende på vilket arbetsområde man är verksam inom. En som arbetar inom exempelvis jordbruket betalar i regel 1 krona i veckan till sin fackliga organi-

sation, en arbetare inom metallindustrin omkring kr. 1: 50 o. s. v. Det bör observeras, att medlemmen genom denna avgift också är försäkrad vid arbetslöshet, olycksfall o. d.

Estlandssvenskarna böra tillvarata de rättigheter och fullgöra de skyldigheter de ha mot de fackliga organisationerna, när de vinna inträde på arbetsmarknaden. Om så sker, hälsas de välkomna i våra fackliga organisationer!

Yngve Möller.

och bodde på Ormsö den tid Hörnström var pojke. Den bild av 1870—80-talet, som Hörnström på sitt sällsynt målände sätt framställer, leder mig snart fram till en undrande fråga: »Kan detta verkligen vara sant?» Men vi skola låta Hörnström ha ordet.

— Då jag var pojke fanns det inte ett hus i hela Kärrslätt by, som hade skorsten. All rök kom in i stugan och släpptes sedan ut genom dörren. Om vintern, då det var kallt, snålade man med värmen och då var det ofta så rökigt inne, att man ej kunde se tvärsöver storstugan. Hela stugan upplystes av två fönster — en liten ruta på norra väggen och en något större på den södra, alldeles vid stora matbordet. På grund av den ständiga röken hade alla svidande röda och inflammationer ögon. Först då jag var tretton år gammal byggde far skorsten på stugan och då försvunno även de röda ögonen. På den tiden använde även männen folkdräkt och min svärfar dog utan att någonsin ha haft långbyxor på sig. Svenskarna hade trägolv i sina stugor, esterna, som bodde i »rian», hade däremot jord- eller flisgolv. Men jag måste tillstå, att golvet sällan eller aldrig skurades. Några lampor funnos ej på den tiden. De av den ständiga röken kolsvarta väggarna upplystes under de långa vinterkvällarna av vedstickor (»perkar»), som barnen hade till uppgift att passa. Det var stor uppståndelse i byn, då far kom hem med sin första lampa. Den bestod av ett litet glas, stort som ett blåckhorn, som fyllts med »lampolja», fotogen, i vilken nedstoppats en veke. Men det var ju ingen vardagsvara och endast vid högtidliga tillfällen tändes lampan. Före min tid funnos inga skolor. Endast prästen och några kloka gubbar kunde tyda krumelurerna i bibeln och postillan. Men jag och min gumma — vi äro för resten årsbarn — fingo sedan gå i skolan. Skolmästaren hette Hammerman och var elev till missionären Österblom, som utsänts till Estland av Ev. Fosterlandsstiftelsen. Denne Österblom har fört en ny tid in på Ormsö. Det var han som bl. a. lärde oss bygga skorstenar, skura golven och kanske det viktigaste — att bli nya människor även i andligt avseende. Efter hans välsignelsebringande verksamhetsår hos oss funnos slutligen av de 13 krogarna inte en enda kvar, de ständiga stölderna försvunno, barnen lärde sig läsa och skriva samt tro på Guds godhet. —

Det intresserar mig även, om ormsöborna på den tiden hade några förbindelser med Sverige. Det framgår emellertid, att förbindelserna voro mycket livliga. Sverige var den hjälpande moderhanden för många »lottpojkar», som uttagits till 25-årig tjänstgöring i ryska tsararmén. Man hisgade seglet på sin fiskebåt och seglade över till Sverige undan den förhatade ryska soldatrocken. Likaså uppehölls livliga handelsförbindelser med Sverige. År 1871 seglade Hörnströms far till Norrtälje i sin ägandes fiskebåt efter salt. Den första svenska tidningen Hörnström sett var Ev. Fosterlandsstiftelsens »Barnens Tidning».

— Ja, det var ett hårt liv. Svälten var ofta gäst i de torftiga stugorna. Varje medelstor gård fick om somrarna minst göra 8 dagsverken med häst på herrgården. Då man endast hade en häst, blev hemgården ofta alldeles misskött. 1868 var ett svårt nödår och många skola då ha dött hungerdöden. Även senare kunde det ofta hända att både potatisen och brödet tog slut. Då fick man endast blanda litet mjöl i vattnet för att på så sätt stilla sin hunger. Baronen, som ägde ön, styrde med hård hand och då folket i byarna hörde herrgårdshundarna tjuta, då visste man, att någon olycklig byaman spöades . . . Baronen var ofta personligen närvarande för att kontrollera, att spömännen ej fuskade i sitt dystra jobb och att de skärande gallsCRIKEN ej voro simulerade.

Det randades emellertid nya tider. Något stort och nytt banade sig väg in i de gråa byarna. Det nationella uppvaknandet kom igång. Och nu är gamle Hörnström inne på sitt älsklingstema — svenskhetsarbetet. Ögonen lysa upp, då minnen från Svenska Odlingens Vänners stiftande på Bysholms herrgård år 1909 tränga på. Det var en januaridag behjärtade svenskmän från de olika bygderna samlades för att dryfta förverkligandet av drömmen om den egna bildningsföreningen. Det var prästerna Maas och Mellin samt den blivande riksdagsmannen Hans Pöhl och klockaren Johan Nyman, som enligt Hörnström voro initiativtagarna till denna historiska sammankomst. Minnen beröra S. O. V:s verksamhet från öppnandet av de svenska skolorna i Korke och Vippal, nymodigheten med en barnmorska på Ormsö, Birkas Folkhögskola och slutligen Svenska Gymnasiet i Hapsal. Med ett leende erinrar Hörnström sig gummans muttrande i samband med de dyra resorna till Hapsal och Reval på S. O. V.-möten.

— Men du ser, att det lönade sig, — och gamla mor nickar instämmande. S. O. V. blev svenskbygdens livsnerv och samvete. Dess verksamhet har varit välsignelsebringande för svenskbygden.

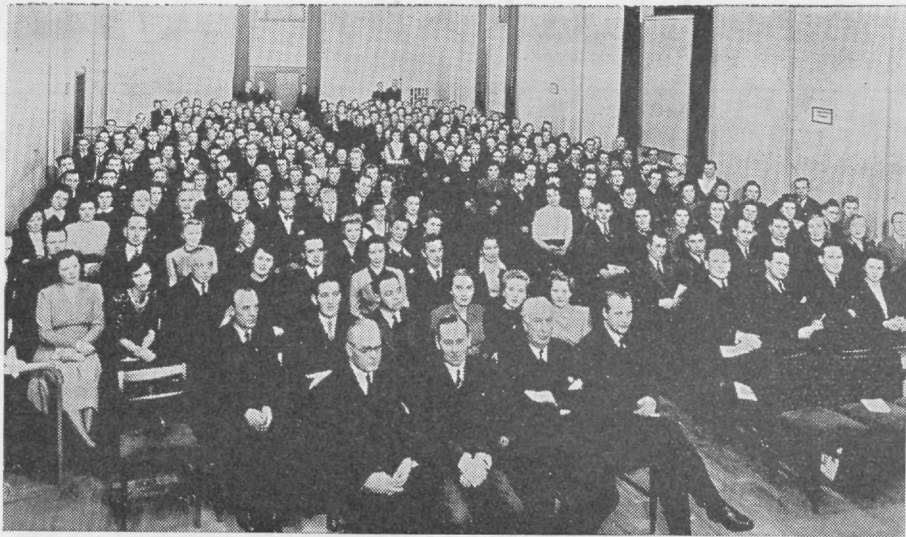
Hörnström erinrar sig de stolta dagar, då han som ormsöbornas reslige representant har fått gripa till orda och hälsa både Sveriges kronprins, ärkebiskop Söderblom, estniska premiärministern och chefen för en svensk flotteskader välkommen under besök på hans kära hemö Ormsö. En ståtlig representant för svenskarna i Österled.

Manfred Nyman.

Gynna annonsörerna

i

KUSTBON

Från estlandssvenska föreningens i Stockholm möte i Konserthuset den 25 nov. 1944. I första raden från vänster märkes föreningens ordförande hr L. Grén, Estlands förutvarande president A. Rei, Kommitténs för estlandssvenskarna ordförande, riksantikvarie S. Curman samt prosten Hjalmar Pöhl.

Estlandssvenskt möte

I Konserthusets attiksal i Stockholm samlades estlandssvenska föreningens medlemmar lördagen den 25 november till höstterminens andra möte. Ett antal rikssvenska gäster voro inbjudna, bland vilka märktes riksantikvarien Sigurd Curman och fil. lic. Gerhard Hafström, som även höllo tal.

Sedan estlandssvenska föreningens ordförande hälsat gästerna och medlemmarna välkomna, vände sig riksantikvarien Curman till de församlade med ett tal, i vilket han bl. a. framhöll, att det stora uppdrag, som avsett estlandssvenskarnas överflyttande till moderlandet, nu lyckligt slutförts. Man måste vara tacksam över att överfärden trots alla faror skett utan förluster, och att mer än 90 procent av den estlandssvenska befolkningsgruppen kunnat flyttas över, fast det skett med möda och svårighet. Av de 6,700, som nu befinna sig här, ha 5,500 redan placerats ut i svenskt arbetsliv. Sverige hyser de bästa förhoppningar om att estlandssvenskarna skola finna sig allt bättre och bättre till rätta i sitt nya liv och är tacksam för den förståelse, som visats de förhållanden, under vilka kommittén fått arbeta. Med den goda viljan som visats bör också utvecklingen gå framåt mot bättre förhållanden. Sedan påpekade riksantikvarien Curman några omständigheter, som gjort sig märkbara bland estlandssvenskarna, och som skulle kunna väcka onödig misstro bland rikssvenskarna, vilken riksantikvarien Curman dock hoppades vara oberättigad. Bland de familjer, som placerats ut i landsbygden, hade nämligen märkts en alltför stor tendens att alltför hastigt byta plats utan uppsägningsfrist, vilket

givetvis kan vålla missförstånd. Slutligen uttalade riksantikvarien Curman förhoppningen, att estlandssvenskarna snart skola få sina rötter fasta i den gamla moderjorden. Talet avslutades med Modersmålets sång.

Efter några musiknummer följde tal av fil. lic. Gerhard Hafström. Dr Hafström redogjorde bl. a. för planerna och möjligheterna till en estlandssvensk kolonisation i svenska skärgården och på fastlandet samt de möjligheter som finnas till erhållandet av en egen gård. Dr Hafström slutade sitt tal med en önskan, att den estlandssvenska stammen måtte växa stark och fortleva »från tidevarv till tidevarv». Hjärtliga applåder följde.

Under mötet beslöt estlandssvenska föreningen sända ett tacktelegram till svenska regeringen och gjorde följande uttalande:

»Estlandssvenska stammen, som var bosatt i den torftigaste delen av Estland, har i århundraden värnat sin fäderneärvda rätt, sin tro och sitt svenska modersmål. Samhörighetskänslan med Sverige har alltid varit levande. Men starkare än någonsin tillförne har den varit under dessa ofärdens år. Genom omständigheternas makt blev folkgruppen enbart en spillra, som förlorat möjligheten att få leva vidare på sanningens, frihetens och rättvisans grund, som för den var ett livsvillkor. Estlandssvenskarna ha därför självmant beslutat att om möjligt återförening sig med sina stamfränder. Så har också skett.

Estlandssvenskarnas förening i Stockholm vill härmed uttala sitt djupt kända tack till svenska myndigheter, organisationer och enskilda personer, som genom ett ansvarsfullt och målmedvetet arbete, stort tillmötesgående och obegränsad ofervillighet, möjliggjort estlandssvenskarnas över-

Estlandssvensk jul 1939—1944

1939
Krigsguden Mars uppvaktar.

1940
Sovjetrysk jul.

1941
Nazistisk jul.

1942
Jultomtens gåvor.

1943
Samma jultomte — och
ännu sämre gåvor.

1944
Julen i Sverige.

flyttning till och bosättning i Sverige. Estlandssvenskarna tacka även för kulturellt, ekonomiskt och moraliskt stöd under gångna ofta prövofyllda tider och önska nu att såsom värdiga medarbetare i ett fritt och demokratiskt Sverige vinnlägga sig om att medverka till fromma för »frihetens stamort på jorden».

Från statsminister Per Albin Hansson har sedermera inkommit följande svarstelegram:

»För den vänliga hälsning, som jag för några dagar sedan hade glädjen mottaga från Eder, framför jag mitt hjärtliga tack. Det är min varma förhoppning att estlandssvenskarna skola finna sig väl tillrätta i moderlandet och här njuta god utkomst, trygghet och trivsel. Med utmärkt högtaktning

P. Albin Hansson.»

Festens musikaliska del fylldes av allsång, sång av en dubbelkvartett och pianosolo av musikdirektör Olav Roots. Fru minister Rei sjöng några svenska och estniska kompositioner, bl. a. av Juhana Aavik, Artur Lemba och prosten Hj. Pöhl.

Efter programmet roade sig ungdomen med dans. Dansen avbröts för en kvart för Luciavalet. Det blev fröken Aurelia Brunberg, som erhöll det stora uppdraget, att den 17 december i år stå Lucia för alla estlandssvenskar i Stockholm. Sent omsider slutade festen.

R. R.

Estlandssvenskarnas Förening firar sin luciafest i Konserthusets attiksal söndagen den 17 december kl. 20. Programmet bjuder på luciatablå, luciakaffe, körsång, musik och allsång samt folklekar och dans.

Från Estlandssvenska kommittén

Kommitténs förläggning på Sabbatsberg i Stockholm är nu helt avvecklad. Kuratorsexpeditionen har flyttat till Tunnelgatan 23, 1 tr., samma hus som kommitténs expedition. Kuratorsexpeditionen är öppen vardagar kl. 9—5, lördagar kl. 9—1, tisdagar även kl. 17,30—19, tel. 10 07 11.

*

Svenska Bibelsällskapet har till kommittén överlämnat ett antal biblar för utdelning bland intresserade estlandssvenskar. De estlandssvenskar, som sakna egen bibel och önska få en sådan, kunna sätta sig i förbindelse med kuratorsexpeditionen. Det förutsättes att den som erhåller bibel väl vårdar densamma.

*

Kommittén får än en gång erinra om, att läkaräkningar och sjukhusäkningar icke betalas av kommittén. Inga estlandssvenskar äga rätt att säga, att kommittén betalar dylika räkningar. Kan vederbörande icke betala räkningen, får hänvändelse göras till kommunens fattigvårdsstyrelse.

God Jul och Gott Nytt År

tillönskas alla anhöriga och bekanta av

*Kommittén för estlandssvenskarnas expedition,
kurators-, pass- och läkarexpeditionen samt för-
läggningarna i Stockholm.*

Maria Ahlström	Eva Lönn
Ingemar Bjelkhagen	Johannes Massalin
Karin Bredberg	Hugo Mickelin
Sigge Bruce	Maria Moll
Lars Broman	Lill Nygaard
Ingvald Brunberg	Erik Nyhlén
Martin Cronvall	Johannes Nyholm
Sigurd Curman	Sten Ohlson
Ida Eriksson	Ingeborg Pöhl
Algot Friberg	Rita Rosen
Agneta Gjärdman	Alexander Schönberg
Leander Gjärdman	Ingrid Sjöblom
Gerhard Hafström	Lars Slät
Alfred Heldring	Ingeborg Thomsson
Valborg Karlsson	Paul Treiberg
Lars Lilja	Lisa Westberg
Valter Lindeberg	Helena Zeisig
Folke Lindström	Lars Östberg
Sven Lindström	

ORMSÖ.

Anders Ahlström, Stockholm
Edvin Arvik, Krokek
Maria Bäck, Visby
Johan och Birgit Bäckman, Ripsa
Gunnar Bergström, Stockholm
Anders och Katarina Enkel, Gotland
Viktor Grauverk, Wendelsö
Agneta Hörnström, Gotland
Johan Landman, Stockholm
Elin Nyholm, Brännarp
John Rönnerberg med familj, Husum
Gun Lindblom, Gotland
Agneta Lindström, Harplinge
Hilma Lindström, Ängby
Katarina och Johan Rönnerberg, Skövde
Johannes och Axel Rönnerberg, Ekerö
Maria Rönkvist, Luleå
Anders Slät, Sollenkroka
Johan Slät, Sollenkroka
Agneta Sträng, Gotland
Jan-Anders, Hedvig och Anders Aspelin, Luleå

RIKULL.

Ellen Blees, Norrtälje
Herman Blees med familj, Marstad
Julius Brus, Tystberga
Mathias Hallman, Valdemarsvik
Hilda och Emil Hamberg, Vattholma
Edvin Lagman, Uppsala
Lovisa Luks, Katthammarsvik
Hulda Ringberg, Svalöv
Alexander Tegelberg, Märsta

Oskar Söderlund, Stockholm
Joel Nyman med familj, Stockholm
August Bergman med familj, Arvika
Ida och Alfred Granberg, Hällberga

NUCKÖ.

Artur och Lovisa Blees, Eskilstuna
Karl och Tio Blees, Rimbo
Jakob, Marta och Greta Blees, Väddö
Axel och Elisabet Bergman, Eskilstuna
Axel Derblom, Stockholm
Amanda Engman, Ryd
Arthur Peedu, Stockholm
Adolf Nyman, Doverstorp
Arvid Nyman, Gotland
Oskar Tammesaar, Eskilstuna
Adam och Lovisa Westerblom, Stora Sköndal
Alma Vesterblom, Stockholm
Familjen Elvine Zeisig, Möja

STORA och LILLA RÅGÖ.

Alfred Mihlberg, Gräsö
Herman Rosenberg, Ängholmén
Maria Sjölund, Skaten

NARGÖ.

Sven Freiberg, Doverstorp

REVAL.

Maria Buratschek, Doverstorp
E. T. Sundblad, Stockholm
Alexander Söderlund, Huddinge
Valter Lindeberg med familj, Stockholm
Hjalmar Pöhl, Stockholm
Ivar Pöhl, Stockholm
Familjen Boris Rosen, Stockholm
Familjen Karl Boman, Stockholm

HAPSAL.

Edvard Kanna, Stockholm

RUNÖ.

Johannes Lorents, Stockholm

RIKSSVENSKAR.

Britta och Sven Boräng, Västervik
Familjen Pelle Byström, Svalöv
Anna-Lisa och Richard Nilsson, Görvikssjön
Maia och Erik Engberg, Traneberg

Efter tidningens ombrytning ha från Dovers-
torps förläggning inkommit följande julhälsnin-
gar, vilka icke kunnat inplaceras på resp. hem-
orter.

Johan Hallman, Ormsö
Aleks. Sedman med familj, Nuckö

KUSTBON 1945

Kustbon beräknas under 1945 utkomma med minst sex nummer, fördelade på februari, april, juni, september, oktober och december månader. Redaktionen kommer att som hittills sträva efter att söka göra Kustbon till ett representativt organ för estlandssvenskarna. Vi komma att redogöra för den estlandssvenska bosättningen och därmed sammanhängande frågor samt för de åtgärder kommittén för estlandssvenskarna anser sig böra vidtaga till förmån för estlandssvenskarna i Sverige. I samarbete med Nordiska Museet och Landsmålsarkivet i Uppsala, som startat ett omfattande insamlingsarbete rörande den estlandssvenska kulturen, kommer Kustbon att publicera frågelistor o. dyl. Museets tjänstemän ha lovat att i Kustbon redogöra för resultaten av sitt arbete. Kustbon kommer vidare att i en artikelserie redogöra för svenskt styrelseskick och svensk sociallagstiftning. I en annan artikelserie kommer kommitténs läkare dr Bjelkhagen att redogöra för olika barnsjukdomar och lämna medicinska råd och anvisningar. Vidare hoppas redaktionen att estlandssvenskarna själva skola medarbeta med artiklar, fotografier och notiser. Kustbons redaktion är tacksam få kännedom om deras önskemål angående tidningens innehåll. Prenumerationspriset har satts så lågt som 2 kr. 50 öre för årgången 1945. Vi hoppas, att alla estlandssvenskar genom att prenumerera på Kustbon för 1945 vilja bidra till att möjliggöra tidningens bestånd. *Prenumerera därför redan idag genom att insända bifogade postgirokort.*

Till slut ber Kustbons redaktion att få önska alla sina läsare och annonsörer en God Jul och Ett Gott Nytt År.

Stockholm i december 1944.

Kustbons redaktion.

Hild. Puuri med familj, Nuckö
Irene Tomberg med familj, Nuckö
Anton Viberg med familj, Rikull
Nikolai Koinberg, Rikull
Harry Schönberg, Rikull
Anders Pelmas, Rikull
Johannes Ringberg, Rikull
Ida Kehlman, Hapsal
Thomas Lorentz med familj, Runö
Erik Küün, Reval
Helga Vahtman, Reval
Erika Mossin, Reval
Torsten Nordsjö, Doverstorp
Sixten Högländer, Doverstorp
Herbert Kallenberg, Doverstorp
J. H. G:son Berg, Doverstorp
A. M. Ekstrand, Doverstorp
Holger Johansson, Doverstorp
Gösta Eriksson, Stockholm
Dagmar Pettersson, Stockholm

Familjenytt

Våra läsare uppmanas att insända uppgifter om födelser, förlovningar, giftermål och dödsfall bland estlandssvenskarna till Kustbons redaktion.

FÖDDA:

- Barbro Marie*, f. 29/8 1944,
dotter till Maria, född Söderlund, och Johannes Brunberg, Stockholm.
Halja Ingerun, f. 12/9 1944,
dotter till Ellen, född Raudsepp, och Johannes Herman Hammerman, Stockholm.
Siv Hedvig Anita, f. 29/9 1944,
dotter till Magdalena, född Vikstrand, och Matts Fagerlund, Stockholm.
Ulla-Britt Sonja, f. 12/10 1944,
dotter till Ingeborg, född Stavas, och Mathias Luks, Enköping.
Marika, f. 16/10 1944,
dotter till Valentina, född Karpov, och Fritz Markus, Stockholm.
Inger Marianne Margareta, f. 18/10 1944,
dotter till Elvine, född Branten, och Bruno Jöers, Uppsala.
Ulla Marianne, f. 26/10 1944,
dotter till Elfriede, född Adelman, och Heino Tammerman, Munsö.
Ingegärd Synnöve Desireé, f. 10/11 1944,
dotter till Karin Eleonora, född Häverty, och Carl Bles, Siffors.

DÖDA:

- Maria Österman*, f. 22/12 1877, d. 1/11 1944.
Anders Alström, f. 22/1 1866, d. 4/11 1944.
Ernst Gottfrid Stenholm, f. 11/3 1924, d. 5/11 1944.
Kristjan Mihlberg, f. 9/7 1875, d. 7/11 1944.
Lena Sandsten, f. 20/12 1862, d. 9/11 1944.
Adam Österman, f. 7/6 1871, d. 19/11 1944.
Anton Klipperg, f. 17/5 1905, d. 25/11 1944.

Glöm ej att

PRENUMERERA PÅ
KUSTBON 1945

Vid behov av

GLASÖGON

vänd Eder till

OPTIKER AHLSTRÖM

S:t Eriksplan 7, Stockholm

Tel. 30 49 87

ALBERTS EXPRESS

Vikingagatan 26. Tel. 31 80 49, 32 37 16

FLYTTNING

MAGASINERING

PIANOTRANSPORT

Anlitad av

Kommittén för estlandssvenskarna o. Socialtjänsten

Min älskade make

Kristjan Mählberg

född 9 juli 1875

lämnade oss den 7 november 1944 på

Norrtälje lasarett.

Djupt saknad av mig

LENA MIHLBERG

och

BARNEN

*Vad jorden gömmer
Ej våra hjärtan glömmes.*

ESTLANDSSVENSKAR!

Stockholms godtemplare önska komma i förbindelse med de från Estland hitflyttade ordenssyskonen och deras anhöriga. Vi planera en festlig samvaro med ett trevligt program. För att kunna beräkna anordningarna hemställa vi till alla intresserade för festen att anmäla sig, så sändes dem inbjudningskort. Stockholmsgodtemplarna vill på detta sätt hälsa estlandssvenskarna välkomna till Stockholm. Festen blir avgiftsfri. Anmälan göres till Einar Ljungberg, Biblioteksgatan 30, tel. 10 50 39.

SKOMAKERIET

Västmannagatan 37

Stockholm

åter öppnat

*Reparationer utföres fort, väl
och till moderata priser*

Tel. 31 10 86

V. Amberman

f. d. skomakare i Hapsal

LEDIG ANNONSPLATS

Liv- livränte- och pensionsförsäkringar

ordnas på förmånligaste sätt i

ALLMÄNNA LIV-ODEN
-FÖRSÄKRINGSBOLAGET ÖMSESDIGT

Insänd nedanstående kupong, så
erhåller Ni de bästa råd och
upplysningar

Allmänna Livförsäkringsbolaget Oden
STOCKHOLM 14

Sänd mig närmare upplysningar rörande försäkring

Skriv tydligt!

Namn: Ålder:

Adress: Kustb.

Strömmingsskötar

av garn 60/6 och 80/6, fisknot,
telnar av renhäcklad hampa,
bomullsgarn, gummikläder och
alla tillbehör för fisket

A.-B. Fiskarnas Redskapshandel

S:t Paulsgatan 2 a, Stockholm